

Deze pagina's zijn een bijdrage van

Gezondheidsdienst voor Dieren
 Postbus 9
 7400 AA Deventer
 T. 0900-1770
 E. redactie@gddiergezondheid.nl
www.gddiergezondheid.nl

REDACTIE:

Kees van Maanen
 (deskundige infectieziekten paard)

Emiel Schiphorst
 (marktmanager paard)

Linda van den Wollenberg
 (paardeninternist)

Anita Werkman
 (adviseur marketing & communicatie)

EINDREDACTIE:

Anne Taverne

Uw suggesties voor het katern zijn welkom
 via redactie@gddiergezondheid.nl

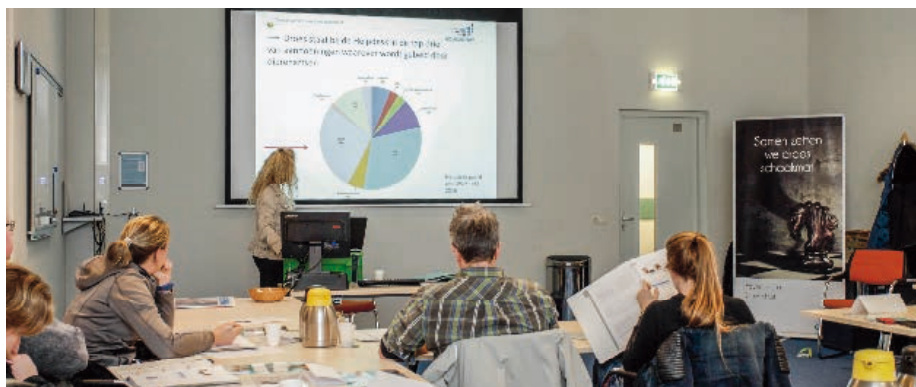
Nieuws en mededelingen

DROESCURSUS VOOR DIERENARTSEN ZEER GEWAARDEERD

Eind 2016 hebben ruim veertig paardendierenartsen de cursus Droes voor dierenartsen gevolgd.

Dierenartsen kregen veel praktische informatie en tips waar ze direct mee aan de slag konden, zoals bijvoorbeeld: wat zijn nu precies de symptomen van droes en wat is een goede behandeling?

Paarden krijgen namelijk lang niet altijd uitwendig zichtbaar dikke klieren die vervolgens openbreken; de ziekte kan ook onopvallend verlopen. Daarnaast werd er door GD-internist Linda van den Wollenberg uitgebreid stilgestaan bij de aanpak van dragers. Het opsporen en eventueel behandelen van dragers is een essentieel onderdeel in de bestrijding van droes. Kees van Maanen, specialist veterinaire microbiologie bij GD, heeft uitgebreid toegelicht welke diagnostiek er mogelijk is voor droes. Denk hierbij bijvoorbeeld aan kweek, PCR en ELISA. Ook is hij uitgebreid ingegaan op het management en de preventie van droesuitbraken. Aan de hand van een paar real life-casussen werd vervolgens levendig gediscussieerd over de economische schade van droes. Heeft u de cursus gemist, maar wilt u toch meer informatie? Kijk dan eens op www.gddiergezondheid.nl/droes.

VEELGESTELDE VRAAG:

Als ik een mestmonster instuur voor onderzoek, aan welke voorwaarden moet dat dan voldoen?

GD-klantcontactmedewerker Maaïke Lafeber: "Voor een betrouwbaar onderzoek op wormeieren, en dus een betrouwbare uitslag van mestonderzoek, is een goede monsternamen en verzending een essentieel onderdeel van het onderzoek. Wat betekent dit concreet voor je aanpak?"

- Mest voor onderzoek dient zo snel mogelijk van de grond geraapt te worden (bovenste deel van een verse mesthoop) of eventueel rectaal afgenomen te worden door de dierenarts.
- Als de mest voor onderzoek wordt opgestuurd naar GD is het raadzaam het monster indien mogelijk te verzamelen en te versturen op een moment dat het bij aankomst op het laboratorium, op werkdagen, vlot onderzocht kan worden. Daarnaast is gekoeld verzenden ($\pm 2-8^{\circ}\text{C}$) nog een goede optie om voortijdig uitkomen van wormeieren tegen te gaan.
- Vul op het 'Inzendformulier parasietenonderzoek paard' (via <http://www.gddiergezondheid.nl/formulieren>) duidelijk in welk onderzoek je uitgevoerd wilt hebben, of het een individueel dier of een poolmonster betreft en zorg voor een goede identificatie op het formulier en het monster.
- Verpak het monster volgens de richtlijnen van de transporteur (b.v. NOX NightTimeExpress, voorheen TNT Innight)."

KLINISCHE AVONDEN PAARD 2017

Paardendierenartsen doen praktische kennis op

- Zieke veulens in de eerstelijns praktijk, het op de kaart zetten van de dierenartsen-praktijk en voedingsmanagement van te dikke paarden en pony's. Dit waren de interessante onderwerpen waar paardendierenartsen over werden bijgepraat op de door GD, Pavo en Vicbac georganiseerde Klinische Avonden Paard 2017, begin februari bij ruitersportzaak Epplejeck, Dressuurstal van Baalen en Stal Roelofsen. Sprekers waren onder andere drs. Barbara Broux van Universiteit Gent, Monique van Hal van HAS Den Bosch en hippisch wetenschapper dr. Andrea Ellis uit Engeland.

Diergeneeskunde in Gent bezig met neonatologie en is al zeven jaar verantwoordelijk voor de veulenbrigade daar.

“Het is handig om als eerstelijns dierenarts zo goed mogelijk voorbereid te zijn op eventuele calamiteiten”, hield zij haar publiek voor. “Vaak wordt de dierenarts ingeschakeld bij moeilijke geboortes, premature veulens, veulens die zuurstoftekort hebben gehad of als er problemen optreden bij het jonge veulen. Er wordt dan besloten om deze gevallen door te sturen naar een gespecialiseerde kliniek, maar er zijn veel dingen die je thuis bij de paardenhouder kunt doen en bovendien is de reis naar een kliniek vaak lang en zwaar voor het jonge veulen. Het geven van handvatten om hier onderscheid in te maken is cruciaal: wanneer behandel je thuis verder, welke methoden kun je daarvoor gebruiken en bij welke gevallen moeten alle alarmbellen gaan rinkelen en is het zaak het veulen zo snel mogelijk door te sturen?”

Deze kennis komt goed van pas in de dagelijkse praktijk, want er verandert veel in de neonatologie. Ontwikkelingen gaan snel en niet alle eerstelijns dierenartsen zijn daar al van op de hoogte. “Daardoor worden jonge probleemveulens misschien doorgestuurd, terwijl behandeling thuis ook goede resultaten kan geven. Stuur je wel door, dan is het vaak zinvol om het veulen voor te

behandelen, zodat het de reis doorstaat en de overlevingskansen het hoogst zijn.”

Drs. Broux maakte met praktijkvoorbeelden inzichtelijk hoe men moet handelen in diverse gevallen. Ook ging ze verder in op behandelmethoden die eerstelijns dierenartsen kunnen toepassen, zoals infuustherapie en plasma- of bloedtransfusies. En ze hamerde op hygiëne in de kraamstal en het goed laten drinken van het pasgeboren veulen. “Veulens worden zonder enige afweerstoffen geboren, die krijgen ze alleen binnen via de merriemelk. In gevallen waarbij de geboorte en de start van een veulen moeizaam zijn geweest, kan het zinvol zijn in het bloed te testen of zij wel afweerstoffen hebben binnengekregen. Niet alle paardenhouders zijn hiermee bekend. Jullie kunnen hierin een adviserende rol spelen”, hield ze haar publiek voor.

KOSTELOOS KLANTEN TREKKEN

Een heel ander verhaal, maar daardoor zeker niet minder interessant, kwam van Monique van Hal, een marketingprofessional die haar sporen verdiend heeft in de paardenhouderij. Op dit moment werkt ze als marketingdeskundige bij HAS Den Bosch. Ze daagde de aanwezige dierenartsen uit om na te denken over hoe ze hun praktijk op de kaart zetten en maakte duidelijk dat dat prima kan zonder budget.

BEHANDELING ZIEKE VEULENS

Paardendierenarts Barbara Broux kwam, met het nieuwe veulenseizoen voor de deur, vertellen over wat je moet doen en laten met een ziek veulen in de eerstelijns praktijk. Ze houdt zich op de Faculteit

“In het algemeen zijn dierenartsen dienstverleners: ze willen primair dieren helpen en de meesten zijn echte bèta's. Met commercie hebben ze niet zoveel. De wereld om ons heen verandert in razend tempo. We bevinden ons middenin een communicatierevolutie. Elke dierenarts zou zich moeten afvragen met wie hij eigenlijk concurreert. Dat is niet meer met de praktijk in het volgende dorp, maar met Wikipedia, Bokt.nl of een webshop uit China waar men wormkuren kan bestellen. Hoe kun je daar als dierenarts mee omgaan?”

Vervolgens deed Monique van Hal op basis van vijf pijlers uit de doeken hoe eenvoudig het is om zonder grote investeringen een unieke positie in te nemen. “Belangrijk daarbij is niet alleen om uw klanten te kennen, maar vooral uzelf. Door dicht bij uzelf te blijven en actief uit te dragen waar uw passie ligt, is het plotseling niet zo moeilijk meer om zonder kostbare marketingactiviteiten een klantenkring aan te trekken die waarde heeft.”

Ze besloot met een aantal tips die de dierenartsen in de praktijk kunnen toepassen. “De paardenkliniek is een dynamische omgeving, medische hoofdbrekers en emotionele pieken en dalen zijn dagelijkse aan de orde. Maak daar gebruik van en vertel de verhalen die het waard zijn om te delen. Heeft u een interessante casus meegemaakt? Deel deze met uw klanten, bijvoorbeeld op social media. Laat zien waar u goed in bent en laat uw klanten meekijken in de keuken van de dierenarts.

Koester waardevolle klanten en laat ze voor u praten. Stap ook eens uit uw comfortzone en zoek uw klanten op, daar waar zij met hun paarden zijn, zoals op een fokkerijstudieclub.”

VOEDINGSMANAGEMENT DIKKE PAARDEN

De laatste spreker van de avond was dr. Andrea Ellis, wetenschapper bij Unequi.Ltd in Engeland. Zij is gespecialiseerd in paardenvoeding, gedrag en welzijn. Ze doet onderzoek, publiceert en geeft gastcolleges aan universiteiten over de hele wereld. Haar lezing ging over het voedingsmanagement van paarden met pituitary pars intermedia (PPID, bekend als ziekte van Cushing) en EMS, een combinatie van verschillende aandoeningen zoals overgewicht, insulineresistentie en ontstekingen. Bij beide ziektes, en de preventie ervan, spelen voeding en management een grote rol. Onderliggende factoren als te veel voeren en overgewicht, insulineresistentie en andere hormonale disbalansen, stofwisselingsproblemen, gewrichtsontstekingen en hoge bloeddruk kwamen aan de orde. Hoe moeten paarden met EMS en PPID gevoerd en gehouden worden? Welke diëten zijn er en hoe komen ze uit de bus in het nieuwste wetenschappelijke onderzoek? Ook besteedde dr. Ellis aandacht aan de rol die de dierenarts kan spelen; moet hij een vinger aan de pols houden en paardeneigenaren preventief voorlichten of hoort dat niet bij zijn

taak? Dr. Ellis vond van wel: “Het is enorm belangrijk om EMS indien mogelijk te voorkomen c.q. te behandelen en om paarden met EMS en/of PPID correct te voeren. Bijbehorende complicaties, zoals bijvoorbeeld hoefbevangenheid, zijn enorm pijnlijk voor een paard en kunnen zich ontwikkelen tot een levensbedreigend probleem. Door paardenhouders preventief voor te lichten kunnen complicaties en dus paardenleed mogelijk worden voorkomen.”

Er zijn verschillende manieren waarop paarden-dierenartsen dit kunnen doen. “Houd van elk paard in je praktijk informatie bij over dieet en lichaamsconditie, ook van de gezonde dieren. De Body Condition Score (BCS) is hierbij een goed hulpmiddel. Bied de mogelijkheid voor een jaarlijkse gezondheidscheck voor paarden. Deel folders uit over de preventie van EMS. Geef de eigenaren van te dikke en PPID-paarden informatie over hoe ze hun paard moeten voeren en managen. Praktische invulling hiervan kan onder andere zijn: het geven van minder of ander kracht- en ruwvoer met minder suikers en zetmeel, het voorkomen van plotselinge wisselingen van management, het gebruik van hooinetten, slowfeeders, een voercomputer of stripbegrazing om te veel en te snelle voername te voorkomen en het stimuleren van beweging. Beweging is erg belangrijk om verhoogde insulinegevoeligheid te herstellen.” ●

CASUS UIT DE PRAKTIJK

Kostbare uitbraak droes

GD-medewerkers van de afdeling Paard denken met dierenartsen mee over laboratoriumuitslagen van paarden. In deze serie bespreken we casussen uit de praktijk.

De laatste jaren is er ook in Nederland een toenemende belangstelling voor droes. De ziekte werd al door de Romeinen beschreven en is dus een oude bekende, maar wordt toch niet altijd op tijd herkend. Dit komt onder andere omdat er lang niet altijd sprake is van naar buiten doorbrekende abcessen. Ter illustratie hiervan een beschrijving van een vrij recente droesuitbraak in Nederland.

Het betreft een grote manege en pensionstal met grofweg vijftien eigen paarden en hetzelfde aantal pensionpaarden. Daarnaast is er ook veel capaciteit voor toeristen uit binnen- en buitenland die hier hun paard kunnen stallen en buitenritten kunnen maken. De bedrijfsvoering en het contact met de begeleidende dierenarts zijn goed en alle eigen paarden en pensionpaarden worden normaliter zowel tegen influenza als tegen rhinopneumonie gevaccineerd (dit vaccin is helaas niet altijd beschikbaar).

In februari arriveert een nieuw paard op de

manege dat twee weken later ziek wordt (koorts, hoesten en neusuitvoeiing). Het paard dat een week daarna arriveert wordt ook ziek en vertoont soortgelijke klachten. In een tijdsbestek van nog geen twee weken worden nog eens acht paarden ziek en wordt er door de dierenarts contact gezocht met de helpdesk Paard (bemand door GD en de Faculteit Diergeneeskunde). Er wordt geadviseerd drie neusswabs af te nemen van de meest recent ziek geworden paarden en deze swabs in het GD-laboratorium gepoold te laten testen op een aantal mogelijke oorzaken. Uitslag: duidelijk positief op *Streptococcus equi* subsp. *equi*, de veroorzaker van droes.

In de tussentijd hadden de eigenaar en

dierenarts gelukkig al allerlei verstandige maatregelen genomen om verdere verspreiding te voorkomen. Hierdoor heeft de infectie zich tot één afdeling/gang beperkt. Desalniettemin trad er een paniecreactie op bij toeristen, waardoor er veel afmeldingen binnenkwamen. Ook toeristen die al aanwezig waren zijn met hun paard naar huis vertrokken. De totale, voornamelijk indirecte, schade liep daardoor in de tienduizenden euro's, terwijl alle zieke paarden na behandeling volledig herstelden en geen enkel paard naar buiten doorgebroken abcessen heeft gekregen. Verder onderzoek is wenselijk om zeker te weten dat er geen dragers zijn ontstaan, maar daarover op een ander moment meer. ●

NIEUW! DIGITAAL INSCHRIJVEN VOOR PAARD

Laboratoriumonderzoeken voor paarden kunt u vanaf nu digitaal inschrijven bij GD. Met een scanner schrijft u uw monsters (buizen met barcode) eenvoudig in. Er komt geen papier meer aan te pas; de door u gewenste en aangevraagde onderzoeken komen direct digitaal in ons laboratoriumsysteem.

Schrijft u nog niet digitaal in? Meld u zich dan aan via ons klantcontactcentrum (0900-1770) voor een demonstratie.

SAMEN WERKEN AAN DIERGEZONDHEID

Samen werken aan diergezondheid. Dat is het motto van GD. Daarom zijn bij de sector paard internist Linda van den Wollenberg, toxicoloog Guillaume Counotte, viroloog Kees van Maanen en accountmanager Emiel Schiphorst bereikbaar voor praktici. U kunt bellen met vragen over paardengezondheid, interpretatie van uitslagen en in te zetten onderzoeken. Zij kunnen u ook informeren over nieuwe testen, pakketten en andere actuele zaken. Meer informatie vindt u op www.gddiergezondheid.nl, of bel 0900-1770 (optie 5).

Linda van den Wollenberg,
internist

Guillaume Counotte,
toxicoloog

Kees van Maanen,
viroloog

Emiel Schiphorst,
accountmanager